

לְיִשְׂרָאֵל, אִם יוֹרֵד הִנֵּה צָרִיף לְהִיטֹת! אֲלֵא הַתּוֹרָה יִצְאָה מִכָּאֵן. וּמִהַמְקוֹם הַזֶּה, שֶׁהוּא הַפֶּלֶל שֶׁל כָּל שָׂאֵר הַקּוֹלוֹת, נִתְּנָה, וְכִשְׂיִסְתַּכְּלוּ בַדְּבָרִים, הַכֹּל אֶחָד. וְלִכְּבֹן הַלּוֹחֹת הַרְאֵשׁוֹנִים הָיוּ רְשׁוּמִים מִהַמְקוֹם הַזֶּה, וְזֶהוּ סוּד הַדְּבָר, שְׂפָתוֹב (שְׁמוֹת לב) חָרוֹת עַל הַלְחָת. אֵל תִּקְרִי חָרוֹת אֲלֵא חָרוֹת, חָרוֹת מִמֶּשׁ, אֲתֵר דְּכָל חִירוֹ בִּיהַ תִּלְיָא. וְתֵא חֲזִי, לִית לָךְ מְלָה בְּאוֹרֵייתָא, דְּאִמְרִין פְּלִהוּ חֲבָרֵייתָא דָּא הָכִי וְדָא הָכִי, דְּלֵא אֲזִיל פְּלֵא לְאֲתֵר חַד, וְלִמְבוּעָא חַד אֲתַפְנֵשׁ.

הוֹרֵךְ: פְּמָה דְּאֵת אֲמֹר, (קֹהֶלֶת א) כָּל הַנְּחָלִים הוֹלְכִים אֶל הַיָּם. וְכִתִּיב (קֹהֶלֶת א) הַכֹּל הוֹלֵךְ אֶל מְקוֹם אֶחָד. וְחִזַּק מְאֹד, פְּמָה דְּתַנִּינָן כָּלִי מִחִזִּיק אַרְבַּעִים סָאָה. וְחִזַּק מְאֹד, דְּלִית לָךְ מְלָה בְּאוֹרֵייתָא חֲלָשָׁא אוֹ תְּבִירָא, דְּכַד תִּסְתַּכַּל וְתַנְדַּע בָּהּ, דְּלֵא תִשְׁפַּח לָהּ תִּקְיָפָא כְּפִטְיָשָׁא דְּמִתְבַּר טִינָרִין. וְאִי אִיהִי חֲלָשָׁא מִינָךְ הוּא. פְּמָה דְּאוּקְמוּהָ, דְּכִתִּיב, (דְּבָרִים לב) כִּי לֹא דָבַר רַק הוּא, וְאִם רַק הוּא, מִכֶּם אִיהוּ. וְעַל דָּא וְחִזַּק מְאֹד. (דָּף ד' ע"א).

כְּתוּב, (שְׁמוֹת יט) מִשֶּׁה יִדְבֹר וְהֶאֱלֵהִים יַעֲנֶנּוּ בְּמִקוֹם הַזֶּה נִכְלְלוּ דְבָרִים עֲלִיוֹנִים, הָרִי פִּרְשׁוּהָ וְהֶאֱלֵהִים יַעֲנֶנּוּ בְּקוֹל, בְּקוֹלוֹ שֶׁל מֹשֶׁה, בְּהוּא קוֹל שְׂאוּחֹז בּוֹ מֹשֶׁה. כָּאֵן יֵשׁ לְהַתְּבוּנָה, שְׁהָרִי הַפּוּף הִנֵּה, שְׂפָתוֹב (שִׁם כ) וְיִדְבֹר אֱלֹהִים, וְכָאֵן כְּתוּב מִשֶּׁה יִדְבֹר.

אֲלֵא יֵשׁ אוֹמְרִים, מִשׁוּם שְׂפָתוֹב וַיֹּאמְרוּ אֵל מֹשֶׁה דְּבַר אֲתָה עֲמָנוּ וְנִשְׁמָעָה וְאֵל יִדְבֹר עֲמָנוּ אֱלֹהִים. וְעַל זֶה מֹשֶׁה יִדְבֹר, וְהֶאֱלֵהִים יַעֲנֶנּוּ. מִשׁוּם שֶׁלֹּא נִמְצָא דְבַר בְּתוֹרָה מִפִּי מֹשֶׁה לְבַדּוֹ, וְזֶהוּ שְׂבָאָרוּהָ - קְלָלוֹת שְׂבַמְשָׁנָה עֲצָמוֹ. הִלְלוּ מִפִּי הַגְּבוּרָה, וְהִלְלוּ

יוֹרֵד מִיבְעֵי לִיהַ. אֲלֵא אוֹרֵייתָא מְהֵכָא נִפְקָא. וּמֵאֲתֵר דָּא, דְּאִיהוּ כְּלָלָא דְּכָל שָׂאֵר קְלִין אֲתִייהִיבַת, וְכַד יִסְתַּפְּלוּן מִלִּי כְּלֵא חַד.

וְעַל דָּא, לִוְחֵי קְדָמָי רְשִׁימִין מְהֵאִי אֲתֵר הוּוּ, וְדָא הוּא רְזָא דְּמְלָה דְּכִתִּיב, (שְׁמוֹת לב) חָרוֹת עַל הַלּוֹחֹת, אֵל תִּקְרִי חָרוֹת, אֲלֵא חִירוֹת, חִירוֹת מִמֶּשׁ, אֲתֵר דְּכָל חִירוֹ בִּיהַ תִּלְיָא. וְתֵא חֲזִי, לִית לָךְ מְלָה בְּאוֹרֵייתָא, דְּאִמְרִין פְּלִהוּ חֲבָרֵייתָא דָּא הָכִי וְדָא הָכִי, דְּלֵא אֲזִיל פְּלֵא לְאֲתֵר חַד, וְלִמְבוּעָא חַד אֲתַפְנֵשׁ.

הוֹרֵךְ: פְּמָה דְּאֵת אֲמֹר, (קֹהֶלֶת א) כָּל הַנְּחָלִים הוֹלְכִים אֶל הַיָּם. וְכִתִּיב (קֹהֶלֶת א) הַכֹּל הוֹלֵךְ אֶל מְקוֹם אֶחָד. וְחִזַּק מְאֹד, פְּמָה דְּתַנִּינָן כָּלִי מִחִזִּיק אַרְבַּעִים סָאָה. וְחִזַּק מְאֹד, דְּלִית לָךְ מְלָה בְּאוֹרֵייתָא חֲלָשָׁא אוֹ תְּבִירָא, דְּכַד תִּסְתַּכַּל וְתַנְדַּע בָּהּ, דְּלֵא תִשְׁפַּח לָהּ תִּקְיָפָא כְּפִטְיָשָׁא דְּמִתְבַּר טִינָרִין. וְאִי אִיהִי חֲלָשָׁא מִינָךְ הוּא. פְּמָה דְּאוּקְמוּהָ, דְּכִתִּיב, (דְּבָרִים לב) כִּי לֹא דָבַר רַק הוּא, וְאִם רַק הוּא, מִכֶּם אִיהוּ. וְעַל דָּא וְחִזַּק מְאֹד. (דָּף ד' ע"א).

כְּתוּב, (שְׁמוֹת יט) מִשֶּׁה יִדְבֹר וְהֶאֱלֵהִים יַעֲנֶנּוּ בְּקוֹל, בְּאֲתֵר דָּא אֲתַפְּלִלוּ מִלִּין עֲלֵאִין, הָא אוּקְמוּהָ וְהֶאֱלֵהִים יַעֲנֶנּוּ בְּקוֹל, בְּקוֹלוֹ שֶׁל מֹשֶׁה, בְּהוּא קוֹל דְּאֲחִיד בִּיהַ מִשֶּׁה. הֵכָא אִית לְאִסְתַּפְּלָא דְּהָא אִפְכָא הוּוּ, דְּכִתִּיב (שְׁמוֹת כ) וַיִּדְבֹר אֱלֹהִים, וְהֵכָא כְּתִיב מִשֶּׁה יִדְבֹר.

אֲלֵא אִית דְּאִמְרִי, בְּגִין דְּכִתִּיב, (שְׁמוֹת כ) וַיֹּאמְרוּ אֵל מֹשֶׁה דְּבַר אֲתָה עֲמָנוּ וְנִשְׁמָעָה וְאֵל יִדְבֹר עֲמָנוּ אֱלֹהִים. וְעַל דָּא מִשֶּׁה יִדְבֹר, וְהֶאֱלֵהִים יַעֲנֶנּוּ. בְּגִין דְּלֵא אֲשַׁתְּכַח מְלָה בְּאוֹרֵייתָא מִפּוּמָא דְּמִשֶּׁה בְּלַחֲדוּדִי, וְדָא הוּא דְּאוּקְמוּהָ, קְלָלוֹת שְׂבַמְשָׁנָה תּוֹרָה מִשֶּׁה מִפִּי תּוֹרָה, מִשֶּׁה מִפִּי עֲצָמוֹ אִמַר אוֹתָן. מִעֲצָמוֹ לֹא שְׁנִינּוּ, אֲלֵא מִפִּי

עצמו אמרן. מעצמו לא תנינן, אלא מפי עצמו, הללו מפי הגבורה. והללו מפי עצמו, מפי ההוא קול דאחיד ביה, דאקרי הכי. ושפיר מלה.

ובספרא דאגדתא דבי רב אמרי, אף על גב דאורייתא מפי הגבורה אתמר פולה, מפי עצמו של משה כמו כן אתמר. ומאי איהו. פגון קללות שבמשנה תורה. ולבתר אתפליגן בגבורה, הדא הוא דכתיב משה ידבר והאלהים יעננו בקול. משה ידבר, דא קולו של משה. והאלהים יעננו בקול, דא גבורה, דאודי ליה לההוא קלא. הדא הוא דכתיב יעננו בקול בההוא קול דמשה. והשתא מאן דפתח במלי דאורייתא, (אמן אחרי גידון ליה, אמרו נתיב ומאן דפתח) ליפתח ויימא, יתבו.

פתח רבי אבא ואמר, פתיב (ויקרא כב) ובת פהן פי תהיה אלמנה וגרושה וזרע אין לה וגו'. זפאה חולקיהון דישראל מפל עמין עובדי עבודה זרה, דהא קדשא בריה הוא כד ברא עלמא, לא ברא ליה אלא בגיניהון דישראל, בגין דיקבלון אורייתא בטורא דסיני, ויתדכון בכלא, וישתפחון זפאין קמיה. תא חזי, כד אשתלים האי עלמא בהו בישראל, פגוונא דלעילא, וההוא אדם אתנעין בארעא, ורומיה מטי עד צית שמיא, בעא קדשא בריה הוא לאשלמא (פ"א לאשלמא) נשמתא קדישא מעילא לתתא, בגין דיתאחיד ויתקשר דא בדא, הדא הוא דכתיב, (בראשית ב) וייצר יי' אלהים את האדם עפר מן האדמה וגו'. למהוי קשיר דא בדא, וישתפח שלים פגוונא דלעילא, וישלים ויתקן גרמיה הכי.

מפי עצמו, מפי אותו קול שאחז בו שנקרא כף. והדבר יפה. ובספר האגדה של בית רב אומרים, אף על גב שתורה נאמרה כלה מפי הגבורה - מפי עצמו של משה כמו כן נאמרה. ומי הוא? כמו קללות שבמשנה תורה. ואחר כך נכללו בגבורה. זהו שכתוב משה ידבר והאלהים יעננו בקול. משה ידבר - זה קולו של משה. והאלהים יעננו בקול - זו גבורה שמודה לאתו הקול. זהו שכתוב יעננו בקול, באותו קול של משה. ועכשו מי שפתח בדברי תורה, (אנחנו נחזיק תודות לו. אמרו נשב, ומי שפתח) יפתח ויאמר. ישבו.

פתח רבי אבא ואמר, פתיב (ויקרא כב) ובת פהן פי תהיה אלמנה וגרושה וזרע אין לה וגו'. אשרי חלקם של ישראל מפל העמים עובדי עבודה זרה, שהרי כשבא הקדוש ברוך הוא את העולם, לא ברא אותו אלא בשביל ישראל, כדי שיקבלו תורה בהר סיני ויטהרו בכל, וימצאו צדיקים לפניו.

בא ראה, כשהשלים העולם הזה בישראל כמו שלמעלה, ואותו אדם ננעץ בארץ, ורומו מגיע עד קצה השמים, רצה הקדוש ברוך הוא להשלים (להוציא) את הנשמה הקדושה ממעלה למטה, כדי שיתאחו ויתקשר זה בזה. זהו שכתוב (בראשית ב) וייצר ה' אלהים את האדם עפר מן האדמה וגו', להיות קשור זה בזה, וימצא שלם כמו שלמעלה, וישלים ויתקן עצמו כף.

ומשום כף ברא אותו זכר ונקבה, להיות שלם. ומתי נקרא אדם שלם כמו שלמעלה? בשעה

ובגין כף ברא ליה דכר ונוקבא, למהוי שלים. ואימתי אקרי בר נש שלים